

Stijl niet beschermd via de achterdeur van slaafse nabootsing

Citeersuggestie: N. van de Berg, G.J.M. Buijnsters, *Stijl niet beschermd via de achterdeur van slaafse nabootsing*, *IE-Forum.nl* [IEF 12637](#).

Recentelijk is aan de Hoge Raad de vraag voorgelegd of stijl en stijlkenmerken beschermd zijn tegen slaafse nabootsing daar waar geen sprake is van nabootsing van een werk in de zin van art. 13 Aw. Het antwoord van ons hoogste rechtscollege was kort maar krachtig: NEE, tenzij er sprake is van bijkomende omstandigheden.

Broeren/Duijsens

In deze kwestie trad kunstenaar Duijsens op tegen kunstenaar Broeren. Duijsens maakt schilderijen waarvan voluptueuze dames en stevige heren met een opvallend omhoog stekende neus de kenmerkende elementen vormen. Al haar werken hebben een typische toegepaste stijl. De schilderijen van Broeren hebben eenzelfde stijl en vertonen dezelfde kenmerken.

Duijsens is van mening dat Broeren hiermee inbreuk maakt op haar auteursrechten danwel onrechtmatig jegens haar handelt. Zowel Rechtbank als Hof gaan hier (gedeeltelijk) in mee.

Allereerst oordeelt het Hof dat de figuren op de schilderijen van Duijsens, gedefinieerd als een geheel van elementen en kenmerken, niet als afzonderlijk auteursrechtelijk beschermde werken kunnen worden beschouwd: de figuren zijn geen specifieke identificeerbare karakters zoals Suske en Wiske en Nijntje dat wel zijn.¹ De schilderijen van Duijsens zijn in zijn geheel uiteraard wel een “werk” in de zin van de Auteurswet en het Hof overweegt dan ook dat beoordeeld dient te worden of de schilderijen van Broeren een ongeoorloofde verveelvoudiging zijn in de zin van art. 13 Aw. Daarbij dient gekeken te worden of de totaalindruk die de werken van Duijsens enerzijds en Broeren anderzijds maken, te weinig verschillen voor het oordeel dat de werken van Broeren als zelfstandige werken kunnen worden

aangemerkt.² Het Hof concludeert dat vijf werken van Broeren inbreuk maken op de auteursrechten van Duijsens. Vervolgens onderzoekt het Hof of het deel van de werken van Broeren dat geen auteursrechtinbreuk vormt dan wellicht een onrechtmatige slaafse nabootsing is van de schilderijen en/of stijl van Duijsens. Het Hof oordeelt dat de werken van Duijsens zich onderscheiden door stijlkenmerken die in meerdere of in mindere mate terugkomen in de werken van Broeren en dat deze stijl nabootsing niet alleen opvallend maar ook nodeloos is. Het Hof achtte de schilderijen derhalve onrechtmatig en verbodde ze.

Reden voor Broeren om in cassatie te gaan, waarbij hij aanvoerde dat het Hof ten onrechte het leerstuk van slaafse nabootsing had toegepast in een kwestie waarbij er enkel sprake was van nabootsing van de stijl(kenmerken) van een ander. De Hoge Raad achtte de klacht gegrond: er is geen ruimte voor aanvullende bescherming tegen slaafse nabootsing van een stijl of stijlkenmerken. Enkel aanvullende gronden kunnen er voor zorgen dat zo'n nabootsing toch onrechtmatig is, maar zelfs nodeloze verwarring is daarvoor niet voldoende.

Auteursrecht en bescherming van stijl

Dat stijl en stijlkenmerken geen auteursrechtelijke bescherming genieten, is niets nieuws en is inmiddels vaste rechtspraak. Het gebruik van hetzelfde materiaal, het bewerken daarvan volgens dezelfde, een bepaald artistiek opleverende methode, of het volgen van dezelfde stijl, brengt nog niet met zich mee dat er sprake is van nabootsing van een werk als bedoeld in art. 13 Aw.³ De gedachte hierachter is ook reeds genoegzaam bekend: de auteursrechtelijke

¹ Het Hof sluit overigens niet uit dat op bepaalde figuren uit de schilderijen auteursrechtelijke bescherming kan rusten, maar door Duijsens is geen beroep gedaan op deze concrete afzonderlijke figuren: slechts op de achterliggende kenmerken (r.o. 4.10.7).

² HR 29 november 2002, [LJN AE8456](#), IER 2003, 17 (*Una Voce Particulare*).

³ HR 28 juni 1946, *NJ* 1946, 712 (Van Gelder/Van Rijn); HR 29 december 1995, *NJ* 1996, 546 (Decaux/Mediamax – [IE-klassieker auteursrecht](#)). Zie voor de literatuur: HR 29 maart 2013, [IEF 12509](#), *LJN* BY8661 (Duijsens/Broeren), concl. AG Verkade, noot 6.

bescherming van abstracties als stijlkenmerken zou een ontoelaatbare beperking van de vrijheid van creatie van de maker met zich meebrengen, en aldus een rem op culturele ontwikkelingen vormen. Geen monopolisering van stijl dus. Daarnaast zou het auteursrechtelijk beschermen van stijl ook rechtsonzekerheid met zich mee kunnen brengen. Het gaat bij stijl immers niet om duidelijk afgebakende rechtsobjecten zodat het voor derden niet eenvoudig zichtbaar is tot hoever de bescherming hiervan reikt.⁴

Uitweg via slaafse nabootsing?

Is het dan zo dat stijl en stijlkenmerken alsnog bescherming kunnen genieten via de achterdeur van de slaafse nabootsing? Daar kun je natuurlijk vraagtekens bij plaatsen aangezien er dan een draaideurconstructie ontstaat: de stijl is niet beschermd via het auteursrecht zodat de vrijheid van creatie niet wordt beperkt, maar middels het leerstuk van de slaafse nabootsing is het dan alsnog onrechtmatig om andermans stijl na te bootsen. Dit is ook de achtergrond van het oordeel van de Hoge Raad dat er in een dergelijk geval in principe geen ruimte is voor aanvullende bescherming op grond van art. 6:162 BW.

In de lagere rechtspraak zijn meerdere gevallen te vinden waarin bescherming werd toegekend aan stijl via de slaafse nabootsing daar waar de auteursrechtelijke inbreuk werd afgewezen. Bekend is de Blond/Xenos-uitspraak van wederom het Hof Den Bosch een paar maanden na haar beslissing in Duijsens/Broeren.⁵ In deze zaak bracht Blond producten op de markt met daarop afbeeldingen en teksten onder de naam “Even bijkletsen” en Xenos verkocht producten met daarop afbeeldingen en teksten in eenzelfde stijl. In de procedure stelt Blond dat Xenos zich schuldig maakte aan auteursrechtinbreuk en slaafse nabootsing van haar “Even bijkletsen” productenlijn. In eerste instantie had de Voorzieningenrechter Breda alle vorderingen van Blond afgewezen en overwogen dat⁶:

“Nu naar vaste jurisprudentie stijl niet in aanmerking komt voor auteursrechtelijke bescherming, komen de vorderingen, gestoeld op deze ondeugdelijke feitelijke grondslag, op grond van het auteursrecht niet voor toewijzing in aanmerking. Het beroep van Blond Amsterdam op slaafse nabootsing stuit af op de negatieve reflexwerking van de Auteurswet. Nu reeds hiervoor is overwogen dat niet kan worden vastgesteld dat sprake is van inbreuk op auteursrechten, is voor de aanvullende bescherming van artikel 6:162 BW slechts ruimte indien sprake is van bijkomende omstandigheden” (ro. 3.9 en 3.10).

Maar het Hof oordeelde anders en concludeerde dat aan Blond wél, zelfs bij het ontbreken van auteursrechtelijke bescherming, een (aanvullend) beroep toekwam op bescherming tegen slaafse nabootsing. Dit oordeel sluit aan bij haar eerdere arrest in de zaak Duijsens. Vraag is of met het recente arrest van de Hoge Raad in de hand, het Hof ook in de Xenos-zaak nu tot het oordeel zou moeten komen dat er géén plaats is voor bescherming via de slaafse nabootsing. Dat de nabootsing “nodeloos” is en bij het publiek verwarring wekt, is namelijk niet voldoende. Er zou dan gekeken moeten worden naar eventuele “bijkomende omstandigheden”.

Conclusie

De praktijk zal uitwijzen hoe met de uitspraak van de Hoge Raad wordt omgegaan. Want welke “bijkomende omstandigheden” zijn er nodig om nabootsing van stijl of stijlkenmerken toch onrechtmatig te achten? Zou de bekendheid van een bepaalde stijl ofwel de maker nog verschil maken? Of wellicht moet sprake zijn van nabootsing van een hele serie of collectie of moet er sprake zijn van een combinatie met andere onrechtmatige handelingen? De tijd zal het leren!

De Hoge Raad heeft de zaak Duijsens verwezen naar het Hof Arnhem-Leeuwarden.

⁴ Uiteraard is het wel zo dat een zekere stijl aan het eigen karakter van een bepaald werk kan bijdragen en dus van belang kan zijn voor de vraag of er sprake is van inbreuk (zie o.a. HR 29 december 1995, Decaux v Mediamax, concl. AG Asser, nr. 2.50,).

⁵ Hof ‘s-Hertogenbosch 28 februari 2012, [IEF 10973](#) (Blond/Xenos).

⁶ Vzr. Rechtbank Breda 30 december 2009, [IEF 8502](#) (Blond/Xenos).